

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY

Szerkesztő: P AP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a David Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárhoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

A „mult“ példa legyen most!

Az unitárius áldozatkészség egyetlen egy esetben sem volt oly erős és lélekből jövő, mint a székelykereszturi gimnázium megteremtésében. Évszázados küzdelmeinken áttekintve, megállapíthatjuk, hogy a legszebb aranykönyv az unitárius egyház életében a székelykereszturi gimnázium építésének története. Mikor hozzákezdtek az építéshez, az építésre nem volt egyéb fedezet, csak a székely hivek áldozatkészsége. Az egyesek filléreiket, gabonájukat adták, mások fát, követ, élelmiszert; a szegények örömeit kézimunkát áldoztak. Érezve a felekezeti iskolák jelentőségét, róm. kath. székely községek is ajándékoztak, segítettek a gimnázium felépítésében. Így épült fel a székelykereszturi gimnázium „a status-casájának terheltetése nélkül, csupán csak a jóltevő hivek kegyes alamiznánaskodásából“, ahogyan az akkori építető bizottság megállapította.

Amint fel van jegyezve, sirt örömeiben a nép, midőn látta a kereszturi gimnázium építését; ennél hivebben semmi sem fejezheti ki az unitárius székely népleleknek művelődésre irányuló érzékenységét.

A nép akaratából létrejött gimnázium több mint egy század óta szolgálja a székelyföldi unitáriusok érdekeit. Kinos, nehéz időket élt át a székelykereszturi gimnázium testvérintézeteivel és a székelységgel együtt. Nem egyszer erőszak, üldözés közös osztályrészük. Az önkényuralom megpróbálta, hogy idegen műveltséget oltson fajunkba, de az csak visszahatást szült. Tűrték, vártak ősaink s a jobb idők megjutalmazták törhetetlen kitartásukat s a székelység évszázadokon át bizonyos fokára emelkedhetett a műveltségnek. Ezt a magyaros műveltséget a felekezeti iskolák adták a székelységnek. Ezek emelték a székely nép értelmi, erkölcsi súlyát,

Magys.

Vari Albert tanár úrnak

H

gondosan ápolva a vallási, nemzetiségi, általános műveltségi s neveléstügyi magasabb szempontokat.

Most azonban soha nem sejtett veszély fenyegeti az egyházak szilárd, biztos alapját, a *felekezeti iskolákat*; meg akarják semmisíteni az egyházi nevelést, mely a multban szeliddé és okossá tette az embereket. A műveltség azonban haladásában korlátokat nem ismer. Mint mindennek e földön, ennek is az az első törvénye, hogy megtartsa magát, hogy éljen. Ezt akarja a mi magyar művelődésünk is. Tudjuk, hogy óriási nagy a legyőzendő akadály, de hisszük, hogy a veszély, mint már annyiszor, most is felemeli a

A székelykeresztruri unitárius régi gymnasium.

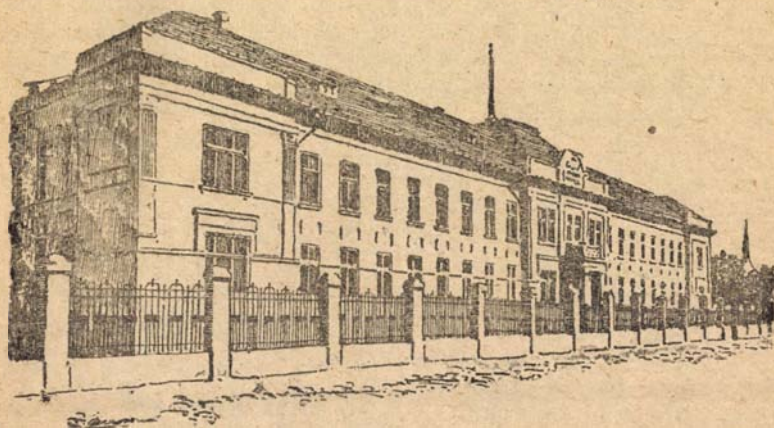
székely nép lelkét s a jövő sötét bizonytalansága fokozza áldozatkészségét. Szükséges azonban először mindenkinek világosan megérteni és átérezni, hogy miről is van szó. *Magyarok akarunk-e maradni?* ez a fő kérdés. Hogy magyaroknak megmaradhassunk, annak egyedüli eszköze: a nevelés. Csak a bölcsönél kezdődő magyar nyelvű és szellemű nevelés tudja a magyarságot oly értelmi, érzelmi és erkölcsi erőkkel felruházni, amely megóvhat minden veszéllyel szemben. Azt akarja és munkálja egyházunk, hogy a székely nép őrizhesse meg továbbra is nyelvét, vallását, vérével öntözött nemzeti hagyományait, jellemét, erkölcsét, melynek ereje e földön ezer évig fenntartotta, míg más nagyobb nemzetek elenyésztek.

A székelységhez intézett komoly igazság minden időben meghallgatásra talált. Székelyek! El tudnátok-e viselni, hogy akár bará-

taink, akár ellenségeink azt mondják, hogy többé nincs a székelységben semmi keménység és nagyszerűség, nincs semmiféle ősi erény. Székelyek! Vitézek voltatok mindig a harcmezőn, de most nem az élet forog kockán, hanem annál több: a *becsület*. Ne hallgassatok ezért a félre-kalandozókra, kik a múlt időkben gyökerező kegyeletes ádozatkésztség szent emlékét fel akarják dűlni, le akarják alacsonyítani. Iskoláink megmentéséért minden szívnek meg kell mozdulnia, akiben van érzés Isten, vallás és műveltség iránt.

Bízva a székely néplélek ősi, nemes erejében, szavaimat méltóbban nem fejezhetném be, mintha ismétlem Nagy Elek unitárius főgondnoknak az osztrák önkényuralom nehéz napjaiban kereszturi

Az új főgymnasium díszes épülete.

iskolánk megmentése ügyében irt lelkes szavait: „Buzgón könyörgök a mindenható Szent Ur Istennek, hogy eklézsiánkat, belső embereinket, egyes hitrokonainkat szent lelkével buzdítsa és *világosítsa föl* és Istenes szent törekvésünket a kívánt jó sikerrel áldja meg!“

Szentmártoni Kálmán.

Az anyám.²

— Dobai István. —

Sohse láttam és mindig látom,
Nyomon kísér, mint örök-álom
Az anyám.

Nem is tudtam a vén kaszásról,
Ki elvitte a betegágyból
Az anyám.

Mikor láttam, még nem is láttam,
Én csak néztem a betegágyban
Az anyám.

És azóta nézve se láttam,
Mégis látom fiu vágyban
Az anyám.

² Messiásod című verskötetből, melyet múlt számunkban ismertettünk.

TŰZHELY MELLETT.

Mit mond a kártya ?

A déli harangszóra meglazul az iskolában a fegyelem, a gyermekek nyüzsögni kezdenek, a tanító ur is jónak látja befejezni a tanítást s fáradt tüdejét még egyszer megerőltetve, erélyesen szól:

— Készüljetek haza!

A gyermekek hamarosan begyurják könyveiket tarisznyáikba.

— Imádkozunk — szól halkán a tanító ur.

A gyermekek kezeiket összekulcsolják, alázatosan leborulnak s igaz áhítattal mormolják az előimádkozó után:

„Áldunk Téged jó Istenünk,
Most is, midőn hazamegyünk,
Mert munkánkat elvégeztük,
Szívünk, s lelkünket műveltük“ . . .

— Mehettek gyermekek — hangzik a tanító ur végszava.

Mint szél alatt a kalásztenger, egyszerre hajlik meg a sok gyermek fej, s egyszerre mondják a hálás szájacskák: „Köszönjük szépen a tanítást, adjon Isten egészséget“ . . . A tanító ur helyelőn bólint a fejével, s mint jó gazda akinek szeme hizlalja a marhát, utána néz fickócskáinak, nehogy az éhesebbje, kit gyorsabban űz a bélkerék, kiugorják a sorból s elinaljon valamelyik sikátoron.

Amint elmélázva végig tekint az előbb oly hangos játszótéren, hirtelen úgy látja, mintha Ferkó gyerek oda volna a kerítéshez támaszkodva. Közelebb lépik — s hát csak a kabátja, vagy amint errefelé mondják a kurtija. Rá van téve a kerítést támasztó pótsasra.

— Ejnye-ejnye, gondatlan fickója, hát ilyen fölösleges jószág lett a melegtartó kurtiból, hogy itt hagyod az utonjáró cigányok prédájának? — dörgedezi magában a tanító ur.

S aztán, — nehogy a sasfa levetközzék, s valamelyik faluvégi barna csorró felöltözzék, — a kurtit szépen felöleli, beviszi az iskolába s beteszi a régi, fekete tékába.

* * *

A nappalt éjszaka, a vidámságot szomorúság, a meleget hideg, s az édességet keserűség szokta követni. A Hargita alatt még májusban is elfagy a virág s júniusban is elbirjuk a bundát. Az aransugaras, virágos májusra erős, szeles, hűvös június eleje következett. A gazdák a rozs virágját féltették, a purdék mezitelen lábukat kapkodták. A gyermekek is előszedték a lyukas orru csiz-

mákat, a könyökablakos kurtikat, a kopott fedelű sapkákat s mint a piritott szalonnabőr, összegüzsörödve aprítottak az iskolába. Ott mindenki a helyére ült, a tanítás is megkezdődött, csupán még a Ferkő gyerek hiányzott. Csodálatos dolog hiszen máskor ő volt a legpontosabb. Mi baja lehet? Tán megkéstek a reggelivel, vagy meghütötte magát a heves labdajáték után? — hányta-vetette gondolatait tanítás közben a tanító ur. Ebben a pillanatban megpattan az ajtó s Ferkő toppan be rajta nagy sietve.

— Adjon Isten jó napot — köszön illedelmesen.

— Adjon Isten Ferkő — fogadja a tanító ur. — Hát már nálatok is ilyen későn keverik meg a puliszkrét?

— Óh! mi már rég ebédeltünk, egyéb baj volt.

— Mi ugyanbizony? hiszen a szántás rég lejárt, a kapálás még nem állott bé.

— Még azoknál is nagyobb baj volt. Az a baj tanító ur kérem szépen, hogy ellopták a bőrös kurtim . . . azt a kurtim — tudja-e a tanító ur? — amelyiket Baróton csináltattunk s amelyik egész kereken sárga bőrbe volt szegve . . . De nem baj — legyintett Ferkő apró ujjával — már tudjuk is, hogy ki lopta el . . .

— Tudjátok? Honnan tudjátok?

— Tudjuk bizony, de meg is rázzuk azt a huncut tolvajt . . .

— No, no! Várj egy kicsit, ne rázz olyan hamar! Mikor volt rajtad utoljára?

— A múlt vasárnap még rajtam volt. . .

— Bizonyosan emlékszel?

— Bizonyosan.

— Hát vasárnap este hova tetted?

— A szék karjára tettem.

— Hétfőn reggel fölvetted-e?

— Nem, mert meleg volt s csak lájbiban jöttem iskolába.

— Hát a kurti hová lett a szék karjáról?

— Édesanyám betette az ágy lábába. . .

— Bizonyosan betette?

— Azt mondta, hogy betette, nehogy elhányódjék. . . .

— No! s hová lett a kurti az ágylábából?

— Tudom én, kiveté a kártya az elébb; azért nem jöhettem hamarabb, mert odajártam a kártyavetőné után. S mikor feljött hozzánk, othon marasztott, mert rá kellett, hogy fujjak a kártyára s meg kellett, hogy emeljem.

— S ráfujtál-e?

— Rá biz én, de ki is mondta az igazat. . .

— Mit mondott?

— Azt, hogy míg anyámék reggel fejtek, egy barna asszony bément a házba, az ágylábából kikapta a kurtit s álló neki kiszaladt a kapun . . . s ha nem járunk utána, jövő kedden eladja az

ószeren . . . Már tudjuk, hogy ki az a barna asszony. . . Nyomában vagyunk . . .

— Ki ugyanbizony?

— Abbizony Kalányos cigányné, a galandáruló, aki bossal s galanggal házalog s ahol nincsenek otthon, onnét eikaparint amit elcsiphet. . . .

— A kártyavetőnőnek mit fizettetek?

— Annak bizony sok minden kellett. Adtunk neki egy nagy szál kolbászt, akkora szalonnát, mint egy lapító s egy fazék tejet, mert azt mondta, hogy minél többet adunk, annál hamarabb megkerül a kurti. . . .

— Hát te Ferkő ide s tova ötödik osztályos vagy, ugyanbizony hiszel-e a kártyának?

— Eddig nem hittem, — de-de-de anyám is hiszen . . . azt mondta, hogy eddig ő sem hitt, de most tiszta igazát mondott . . .

— Hát ti, gyermekek, hiszitek-e amit a kártya mondott?

— Igen, — nem, — igen, — nem, — egy kicsit, — egy szikrát sem . . . válaszoltak vegyesen és határozatlanul.

— No, gyerekek ide figyeljtek! Bebizonyítom, hogy milyen igazat mond a kártya. Azzal a tanító ur a szobájából egy valódi, harminckét leveles játszókártyát hozott s Ferkőt odaszólította:

— Emelj egyet s fujj rá háromszor . . .

Ferkő megemelte a kártyát s ráfujt háromszor . . .

Mákvető csend lett az iskolában. A gyermekek előrehajtott fejjel, nyult ábrázattal, nyitott füllel, szemmel és szájjal várták, hogy *mit mond a kártya* . . .

Kis gondolkozás után a tanító ur így szolt:

— Ez a kártya *először* azt mondja: „Rossz juh az, amelyik a maga gyapját nem bírja;“ másodszer azt, hogy a Ferkő kurtija ott van a tékában, — nesze a kulcs Ferkő zárd ki a tékát s vedd ki a kurtit.

Ferkő nagy óvatossággal, mintha nyul volna a tékában, kinyitja az ajtót — s hát Uram Fia! — ott van Ferkőnek a Baróton készült, sárga bőrbe szegett, bőrös kurtija . . .

— Hihihí, — huhuhu, — hehehe, — hahaha, hóhóhó, — háháhá, — nevettek, tapsoltak a gyermekek a kurtinak . . .

— Hol a kurtid Ferkő? Mit mondott a kártya, né a kurtid Ferkő . . .

Ferkő megkövülve állott a kurti mellett, forgatta, nézegette egy darabig — s mikor valódiságáról meggyőződött, elégtlenül szólott!

— Ezt jól kiveté a tanító ur . . . de ejsze a tanító ur tette ide . . .

— Eltaláltad Ferkő, csak nem az ágy lábából vettem ki . . .

— Harmadszor pedig azt mondja a kártya, hogy mától fogva sem nekem sem másnak nem mond igazat a kártya . . .

Pálos Ákos.

Mi történik egyházunk belső igazgatásában.

— Az E. K. Tanács tárgyalásaiból. —

Az E. K. T. január és februárban három gyűlést tartott és 117 ügyet látott el. Az első üdvözléssel kezdődött. A püspök ur az új évi üdvözetet, melyet házánál szoktak kifejezni, — az idén is negyvennél többen, a főjegyző vezetése alatt, — a Tanácsban viszonozza. A főgondnokokat a tanácsosok levélben üdvözölték, mire meleg válasz érkezett. Egyik gyűlésen a főjegyző üdvözölte az elnök urakat a királyi kitüntetés alkalmából. — Az E. K. T. a pénzügyi bizottságba alelnöknek Gáli Lőrinc tanárt kérte föl. — A D. F. E.-nek irodahelyiséget jelölt ki. — A reform-bizottság összehívására az előkészületek megtörténtek. — A kereszturi főgimnázium igazgatósága pályázat mellőzésével Lőrinczi István lelkészét öhajítja a vallástanári tanszékre. — A lelkészi továbbképző tanfolyam jegyzőkönyvét (48. l.) köszönettel és elismeréssel fogadta, megküldi az esperesi levéltáraknak. — Főjegyző lupény-vulkáni és petrozsényi látogatásáról tett jelentését örömmel fogadta. — A petrozsényi templomépítés terve revideálás alá vétetik. — A medeséri kepecsökkentésért lelkész 5000 leu kárpótlásban részesül. — A Teol. Akad. óradijakat utalványozza. — A Főtanács felhívására a leánynevelésügyet a nevelésügyi bizottságnak kiadja. — A tanítók fizetése az egyházközség pénztárából eszékzandó. — A Főtanács határozata szerint szeszes ital az egyházközség pénztárából be nem szerezhető. — A vasárnapi istentisztelet hangulatát zavaró gyűlések tartása ellen a polgári hatósághoz átirat megy. — A Teol. Akad. szabályzata revideálás alá veendő. — A pénztárvizsgálatra vonatkozó főtanácsi határozat kiadatik. — Gál Jenő isk. felügyelő-gondnok lemond, tiszteleti gondnokságra ajánlja. — Egy bolgár ifjú a Teol. Akadémiára fölvev. — Az egyház és állam közötti viszony tárgyában a Főtanács utasítást ad. — A köri jegyzők díjának fölemelése nem engedélyezhető. — Gépirónó kell külön az E. K. T.-hoz és külön a pénztárhoz. — A francia nyelv tanítását a kormány újból követeli s az új tanárok előleges bejelentését is. E. K. T. tiltakozik. — Dr. Máthé Istvánt udvarhelykörü, dr. K. Nagy Árpádot maroskörü f. ü. gondnokká szabályszerűen választották. — Maurer Frigyes 1000 L a kolozsvári leányiskolához, Albert Dénes és neje 10.000 L, Árkosi Lajosné 300 L alapítványa köszönettel fogadtatott. — A jóságfelügyelőség tagjainak az elmúlt két évre 2000 L tiszteletdíjat utal, elnöknek 4000 L-t. — A ref. egyháznak részvét Pünköszt kerületi számvevő halála fölött. — A tanári fizetések kiutalásáról intézkedés. — A Teol. Akad.-nak küldött államségély felhasználására határozat. — Dr. Iszlay Gézától szabályszerű kötelezvényt kér. — A kereszturi papi ház építésügye tisztázására

utasítás. — A jószágok kisajátítása ügyében eljárási utasítás adatik ki. — Főjegyző elszámol a Perkins lelkész adományáról. — Főtanácsi intézkedés az új leányegyházakról. — Dr. Szentiványi József kollégiumi f. ü. gondnok beiktatásáról intézkedés. — Raffay Károly önálló alapítók közé iktatott. — Püspök úr jelentése Orbán Lajos szerkesztő beidézéséről és az U. E. cikkeiről folytatott tárgyalásról. E. K. T. figyelmezteti zavaró cikkek közlése ellen. — Kozma Béla a b. e. nyugdíjintézetbe főlvétetik. — Barabás Miklós teológus kereszturn felügyelőnek kiküldetett. — Az 1921. Föt. jvk kézirat kiegészítése határozatott. — Kovács M. kántor fegyelmezése tudomásul vétetett. — A szolgák szabályzatát elfogadta. — A segéd- és körlelkészség ügyében javaslat készült. — Az esperesi körök beosztása tárgyalásra a köröknek küldetik. — Lőrinczi István esperest fölhívta a gimnáziumi hitoktatás további ellátására. — Dr. Elekes Dénes kereszturn alapítványa bővítését köszönettel vette. — Bethy Elemér 300 L alapítványt tesz. — Az egyetemi hallgatók lelki gondozására dr. Csiki Gábort fölkéri.

Külföldi hitrokonaink köréből.

A **baptisták** egyik jeles papjukat, aki a Teológiai Intézetben tanított és Jézus tanításáról könyvet adott ki, elbocsátották állásából, mert igen felvilágosult nézetet vallott. A kiválóan jeles férfi, dr. Slatev, 1880-ban született, teológiát végzett, doktorátust tett. Mindig kitüntetéssel vizsgázott. Tanult a glasgowi és a marburgi egyetemeken, félévet töltött Görögországban a modern görög nyelv tanulásával és Pál apostol utjai tanulmányozásával. Tanár volt Chicagóban s ugyanott az unitáriusok megválasztották papjuknak.

Az **unitárius gondolkozás** gyorsan terjed. Erről tesz tanúságot Greig amerikai püspök, aki közelebbről utazott Európa keleti részében. „Bukarestben — mondotta a püspök — érdekes dolgot tapasztaltam. A zsidók erős tevékenységet fejtenek ki, ugyiszintén az egyetemi ifjak és leányok szövetségei is. Szükségesnek mutatkozott úgy intézkedni, hogy az unitárius mozgalom ne árássa el az egész munkatért.“ Dr. Greig azt jegyzi meg, hogy „ha a régi hagyományok nem tartanak vissza, Amerikában az összes egyetemi és teológiai tanárok unitáriusnak mondanák magukat. Ugy látszik, hogy Amerikában a haladás nagyon gyors volt az utóbbi ötven esztendő alatt. Sajnálattal hallom, hogy Amerikában a hitehagyottság ilyen messzire haladt.“ Némi vigasztalást talált a püspök abban a gondolatban, hogy az orthodox keleti egyházban nem észlel hasonló irányzatot, mint Berlinben, Kopenhágában vagy Chicagóban. (Nem vette észre, hogy Bulgáriában az utóbbi években unitárius gyülekezetet szerveztek, írja a Christian Register, honnan e hirt vettük. Azt még kevésbé tudhatja, hogy egy bulgár ifju a kolozsvári unitárius Teol. Akadémián készül elő a papi pályára. Szerk.)

Világiak a szószéken. Amerikában az unitáriusok egy vasárnapon átadták a szószékeket világi férfiaknak. Az eredmény meglepő volt, olyan áhitattal, olyan szónoki erővel és komolysággal teljesítették a feladatot. Bebizonyosodott, hogy sok kiváló tehetség marad homályban az alkalom hiánya miatt, a vallás és a hitélet kárára. Hisszük, hogy nálunk is lennének meglepetések, ha világi embereink vállalkoznának szószéki szolgálatra.

Az amerikaiak munkában. Speight bostoni lelkész is mozgó pap lett. Az amerikai Világiak Szövetsége fölkérte a newyorki papot, dr. Sullivant, hogy sorba járja azokat az amerikai városokat, ahol nem ismerik az unitárius vallást. Először maga mellé kért egy ifju papot, dr. Westwoodot, ujabban Speightet. Helyről-helyre járva apostolkodnak. Egyik helyen templomot szentelnek, másutt az új templom alapkövét teszik le. Ez az unitárius Pál apostolok terítő utja.

Hogy dolgoznak Amerikában? Eliot Sámuel, az Unitárius Társulat elnöke, Amerikában azt a helyet tölti be, amelyet nálunk Ferencz József és van is dolga bőven. A „Register“ írja: December 3-án reggel Germantownban, este egy másikban prédikált, 4-én Philadelphiában volt a papok összejevetelén, 5. és 6-án New-Yorkban s ugyanott a konferenciát előkészítő gyűlésen, 10-én prédikált Watertownban a templom újraavatásán, 11-én részt vett három értekezleten, 13-án Bostonban az igazgató-tanácsban és a könyvkiadóvállalat bizottságában, 17-én egyházi beszédet tart Cincinnatiában egy emléklakl ünnepén; 18-án részt vesz a fiatalok javítóintézeti bizottságában, 21-én beszélt az ösök emlék-ünnepén, 31-én prédikált Rutherfordban, este részt vett Newyorkban egy új templom fölszentelésén. Hasonlóan munkálkodoitt januárban is! Mi sem szégyeljük magunkat, mert a 87 éves Ferencz József püspök mindennapi munkája szintén tiszteletet parancsol. Február 4-én 11 óraker terjedelmes megnyitót tartott dr. Kiss teol. tanár beiktató-ünnepén és az ünnepélyt vezette délután 2 óráig, délután 4 óraker értekezleten elnökölt, 5 óraker a D. F. E. és az U. I. T. felolvasó gyűlését vezette majdnem 7 óráig. Azt mindenki tudja, hogy reggel 9-től fél 2-ig, délután 4-től 7-ig szünetlenül munkában van és még azt sem engedi meg, hogy iktatóját a titkár vezesse.

Petőfiről terjedelmes ismertetést közölt egyik londoni unitárius lapban (Christian Life) Hankinson lelkész, akit Erdélyben is sokan ismernek, mint jótékony lelkipásztort. Hankinson elbeszéli Petőfi élete főbb vonásait. Költeményei — írja H. — Magyarországgal leggazdagabb kincsei, mert bármennyi szenvedés jut egy elvesztett csata után az országnak, a nemzetet költőjétől és művészetétől megfosztani nem lehet. Részletesen leírja Petőfi életét, költeményei értékét, Bowring fordítását ismerteti. Így a segesvári Petőfi-szobor sorsát is.

NŐK VILÁGA.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés útján a külföldi nőszövetségével és az illető egyházközösségből eltávozottakkal.

1. Minden egyházközösségben alakul unitárius nőszövetsége vagy a meglévő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyításukról és másnemű segélyezésükéről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbízást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal díszítésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordít a templom földiszítésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesítése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőszövetsége a lelkes és tanító útján szerzett értesülés alapján segítségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőszövetsége azonnal megbízottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segítségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasítására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kívánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonsodást elősegítse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez ;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az újabb tudnivalókról a tagokat tájékoztatja.

II. a) A községből eltávozott leányokkal levelezés útján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók útján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák ;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész útján értesíti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb működést) ;

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesíti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn ;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhívásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósítására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővítheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerűbb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük önöket szíveskedjenek ezt az utasítást megőrizni.

Az Unitárius Nőkszövetsége február 8-án tartotta második „Kötöke“ délutánját. Örömmel láttuk, hogy nőink szép számmal vettek részt kedves összejöveteleünkön. A műsort Lőrinczi Zoltánné választmányi tag gyönyörű zongorajátéka vezette be, Schumann Impromptujével zajos tapsot aratva. Kellemesen és sok igyekezettel szavalt Sándor Juliska keresk. isk. növendék leányotthonunkból. Graef Kató VI. gimnázista énekelt erőteljes csengésű kellemes hangján pár műdalt Buzogány Erzsébet VIII. gimn. tanuló zongorakíséréte mellett. E sorok írója, Nagy Emma, jeles poétának költeményeiből mutatott be néhányat. A következő „Kötöke“ március 8-án lesz. — Itt említjük meg, hogy az unitárius Leányotthon által rendezett s február 13-án tartott nagyszerű műsoros bál előkészí-

tése munkájából is kivette részét szövetségünk választmánya. A bál estéjén jelentős teljesítményt végeztek a buffetnél: dr. Boros Györgyné, Végh Mihályné, Csifó Salamonné, Gálfi Lőrincné, Pálfi Mártonné, Hidegh Mihályné, László Gyuláné, Vass Domokosné, Dávid Albertné, Abrudbányai Ervine, Végh Erzsébet, Graef Rózsika, Ürmösi Károlyné. Az egész bál rendezésében a főérdem Péter Rózsika leányotthoni felügyelőé, kit őszinté elismerés illet e helyről is.

Ü. K.-né.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Dr. Kiss Elek tanári beiktatója. Teológiai akadémiánk szép ünnepség keretében iktatta be február hó 11-én Dr. Kiss Elekét rendes tanárai sorába. A beiktató ünnepet a püspök ur nyitotta meg nagyérdekű értekezéssel, amely meghatóan vázolta a teológia régi, kezdetleges szervezetét, de annál lelkesebb nevelő munkáját. A jövő súlyos feladataira hívta fel az új tanárt. Dr. Kiss Elek tantárgyának, az ó-szövetségnek köréből vette ünnepi beköszöntőjét. Arról szólt, hogy miért fontos unitárius nézőpontból az ótestamentum ismerete és összefoglaló képességgel mutatta fel az ó-szövetség örök igazságait, amelyeket, mint a történelmi fejlődés alaptételeit, unitárius hitvilágunk kiépítésénél sem nélkülözhetünk. Az értekezést nagy elismeréssel fogadta a hallgatóság, mint egyik bizonyosságát annak, hogy Dr. Kiss Elek fiatal munkaereje, széleskörű képzettsége, az egyház iránt való lelkes ragaszkodása nagy nyereséget jelent az unitárius tanügy számára. Ezt a reménységet fejezték ki az üdvözlő beszédek is. Csifó Salamon dékán a teológia, Dr. Várady Aurél az egyházi képviselőtanács, Dr. Gál Kelemen a kolozsvári kollégium, Lőrinczy István a kereszturni kollégium és egyházkör, Vári Albert a lelkész kör és irodalmi társaság nevében üdvözölték az új tanárt. A kedves és bensőséges ünnepet Dr. Szentiványi József iskolai felügyelő-gondnok záróbeszéde fejezte be-és estve kedélyes társasvacsora.

Dr. Haller Gusztáv Kolozsvár utolsó alkotmányos polgármestere váratlanul elhunyt február 20-án délután az Uri Kaszinóban, legjobb barátai között vig társalgás és szellemeskedés közben. Az egykor népes család utolsó tagja. Édes anyja, Haller Rezsőné Groisz Kornélia egymásután temette el férjét, négy fiát, leányát, dr. Engel Gábornét. A nagyszívű és nemeslelkű anya ezt a lesújtó csapást is isteni félelemmel és rendíthetetlen hittel viseli a nagyszámu jó barát, rokon és tisztelő őszinte részvéte mellett. Püspökünk családja első a lesújtott jó barátok és tisztelők között.

Alapítvány. A gyermeki és testvéri szeretetnek szebb megnyilatkozásával alig találkozhatnánk, mint néhai Bartók Zuárd hősi

halált halt lelkésznevendékünk szeretteinek esetében. Bartók Albert nyugalmazott unitárius lelkész, ki a 80 évet rég elhagyta már s neje Major Julianna, ki csaknem önfeláldozásig munkálkodott, hogy kedves fiának emléket állíthasson, valamint leányaik: Irén, Sebessi Aladárné, Piroska. Kapácsi Józsefné és Riza 2000 (kettőezer) leu alapítványt tettek Zuárd emlékére az unitárius teológiai akadémián. Az ilyen áldottlelkű szülők megérdemlik, hogy azon kollegák, kik jobb sorsban vannak, róluk megemlékezzenek s hálásak is ők — amint én tudom — mindazokkal szemben, akik a bajban jó barátoknak bizonyultak. A jószív adománya építi a szeretet Egyházát. *K. E.*

Konfirmációi emlékekkel kell ellátni minden konfirmáló ifjut. A D. F. E. Konfirmációi Emlékkönyve erre nagyon célszerű és rendkívül olcsó is a mai árak szerint. Reméljük, hogy Nőszövetségeink igyekezni fognak minél ünnepélyesebbé tenni a konfirmációt.

Elhunytak. Özv. Bedő Józsefné szül. Tibáld Róza papi özvegy, 67 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. A türelem, az anyai szeretet és a finom érzés jellemezték. Hat gyermeke és számos unoka gyászolja. — Szomoruan vettük hírül, hogy kolozsvári leányiskolánk két kedves, jó tanuló növendéke: Zalányi Iluska és Irénke váratlanul elhunytak vörhenyben. Két kis viráglélek szállott fel a mennybe s hoztak mély fájdalmat távozásukkal szerető szüleik, testvéreik szívére. A csapás annál fájdalmasabb, mert a szegénysorsban küzdelmes életet élő szülők minden lehetőt megtettek nyolc gyermekük neveltetése érdekében. Őszinte szívvel óhajtunk enyhülést a megmaradt hat gyermekben.

A vak fiu sorsa a jó emberek szívére van bízva. Minden hónapban jön egy-két kegyes adomány számára s aki adott, jobban érzi magát. Most gr. Telegyi Arvédné urhölgy jött a D. F. E. támogatására, hogy a szegény fiúnak árut szerezhessünk eladásra. Mert ő egy-két társával már olyan gyakorlatot szerzett, hogy biztosan tudnak utazni. Egy aradi vászongyár előállítási árban ad neki ingvásznat árusításra. A Heinrich-szappangyár hasonlóan látja el szappannal. Ujabbán segítette egy unitárius papné 20, dr. Veress András Abrudbánya 30, özv. Tóbis Simonné Marosujvárról 20 leuval.

Az angol nyelvet 1848—49. előtt a Brassai hatása alatt nagy szorgalommal kezdték tanulni. Kovácsi Antal, Kövári László előljártak. Csegezy László az Ollendorf angol grammatikáját németből magyarra fordította, a tanulók lemásolták. Brassai adta a kezébe az eredetit és ő utasította Csegezyt. Azóta szüntelenül tanították iskoláinkban s annál fájdalmasabban érint, hogy most az állami tanterv háttérbe akarja szorítani a francia nyelv érdekében.

A fiókegyletek köréből. A D. F. Egylet egyházközségi fiókjai szép haladást mutatnak a szervezkedés és belső munkálkodás tekintetében. Fájdalom azonban, hogy még mindig vannak olyan egyházközségeink is és pedig a legnépesebbek közül valók, ame-

tyek nem kezdték meg az egyleti munkásságot. Sok üdvös hatástól, lelki épüléstől fosztja meg magát az ilyen gyülekezet! A Dávid Ferenc zászlója alá tömörülni annyit jelent, mint haladni, művelődni, értelmében, szívjóságban kiválni a többi embertársak közül. Kit nem lelkesít egy ilyen zászló? S ne feledjük, hogy ez a zászló az egyházi önkormányzat védelme alatt áll, tehát nemcsak előre visz a haladás útján, de sok vihartól, támadástól meg is óv. Gondoljunk meg ennek az előnyeit. — Ujabban örvedetes híreket vettünk a következő gyülekezetek köréből. A borsósi kicsiny egyházban alakult fiókegyeletünk folytatja megkezdett munkáját. A vasárnap délutánokon rendezett vallásos összejövetelek műsorát nemcsak az egylet tagjai, hanem másfelekezetűek is nagy számmal haligatják meg. Nagy és változatos munkásságról tesz tanuságot az Alsó-felsőszentmihályról érkezett jelentés. Ennek az egyházközségnek a kebelében a következő egyesületek fejtenek ki áldásos működést: a Dávid Ferenc-Egylet, amely református és unitárius hívőkől alakult meg. A Nők Szövetsége, az unitárius és református férfiak dalköre, a protestáns leányegylet. Ez egyesületek mind szerves kapcsolatban vannak a Dávid Ferenc-Egylettel. Működésük novemberben kezdődött s azóta a hétké minden napján foglalkozik valamelyik egyesület. Szombat esteken folynak az ismeretterjesztő előadások, a Magyar Nép-ben megjelent sorozatos cikkek fonalán. Az érdeklődés örvedetesén nagy és állandóan növekszik. Buzgó munka folyik a vargyasi gyülekezetben is, ahol a Dávid Ferenc-Egylet kebelében szintén működik a Nők Szövetsége és az ifjusági dalkör. Minden hétfőn este összejönnek és az egyesület céljainak megfelelő vallásos és szórakoztató előadásokkal, énekekkel, szavalatokkal nemesítik a hívek lelkét. Petőfi emlékéét szépsikerű estéllyel ünnepelelé meg. A benczédi és kobátfalvi fiókegyletek szintén megalakultak és már a tél folyamán többször jelét adták életrevaló munkásságuknak. — Fiókegyeteinket ujra felhívjuk jelentéseik megtételére!

Jó barátunknak mondja az Unitárius Közlönyt földmives és iparos. Egy uri nő, aki távol lakik minden unitárius templomtól, addig nem teszi le, amíg az utolsó betűt is el nem olvassa.

Kiadóhivatalunk vezetésére Nagy József tanító urat volt szerencsénk megnyerni. Minden felszólalást azonnal figyelembe veszünk.

A petrozsényi hívek dolgoznak. (Befejező közlemény.) Tamás András II. 55 L., Tóth Ferenc VIII. 53, Bodóczi Mózes III. 53, Kuti Gergely 52, Péter Mózes 51, Sófalvi Mózes 50, Salkandin Petru 50, Csegezi Gábor Mózes 49, Demeter Sándor 50, Bolován János 49, Szép Tamás 47, Faluvégi István 46, Hajdu János III. 44, Alb János 44, Rozsos Ferenc 42, Székely János 41, Demeter József 40, Fekete Miklós 40, ifj. Györfi András 38, Tóbiás

István 36, Silai Márton 32, Rigó István 32, Tomusa Simon 30, Simonfi Sándor II. 29, Zsurzs Vaszilie 23, Fejér Pál 22, Bakai Dénes 30, Tóth János 20, Tóth Mariska 50, özv. Kabáné 50 Leu. Petriillai adakozók névsora: Gombos András 150, Biró Mózes II. 150, id. Muszka Dénes 150, Fejér Márton 150, Gombos Dénes 100, Buzogány Dénes 100, Biró Lajos 100, Kiss Miklós 100, új. Muszka Dénes 100, Kecskés Albert 60, Dénes György 60, Bodóczy János II. 60, Muszka János 50, Bartók Ferenc 50, Bartha Péter 30 L. A petrozsényi unitáriusok templom-alapjukra műsoros táncestélyt rendeztek, melynek erkölcsi és anyagi sikerét mutatja, hogy 15.170 leu volt a bevétel és 10.060 leu a tiszta jövedelem. Ahol lélek van, ott élet is van! Üdvözljük petrozsényi híveinket és jeles pásztorukat: Weress Béla ifjú lelkész.

Brassai- emlékek megőrzésére kiváló gondot fordít az Unitárius Egyház. Kolozsvárt az unitárius kollégiumban van elhelyezve rendkívül értékes könyvtára, kéziratának egyrésze és barátaitól kapott levelek. Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy akár könyveit, akár leveleit vagy más írását őrzik, küldjék be az Unitárius Egyházhoz Kolozsvárra, ahol megbecsülésben fogják részesíteni.

Kérelem a Főtanács tagjaihoz. Az egyházközségek főtanácsi jegyzőkönyveinek sorozata nem mindenütt teljes. Ezeket az érdekelt lelkész afiai szeretnék kiegészíteni, azonban az irodán is elfogytak. Egyházi tanácsos afiai a köznek tennének szolgálatot, ha az 1900., 1901., 1902., 1903., 1911. és 1917. évek nélkülözhető főtanácsi jegyzőkönyveit az E. K. T. irodájába beszolgáltatnák. Az iroda azután megküldené az érdekelt egyházközségnek.

Tarka-délután fog rendezni a D. F. E. Kolozsvárt április hó 4-én a tornacsarnokban.

Aranykönyv. A Kolozsi Unitárius Egyházközség Aranykönyvébe az 1922. évre a következő jótékony adományok vannak bejegyezve: A kolozsi D. F. E. által rendezett Petőfi-ünnepélyen adományokból bejött 411 leu; Kiss Sándorné Papp Erzsébet néhai Ilyés Gergelyné emlékére a D. F. E.-nek adományozott 100 leut, karácsonyfa-ünnepély költségeire 150 leut; az egyházközség buzgó tagjai közül 150—150 leu értékű fuvart tettek: Csete Imre, Deák Miklós; 100—100 leu értékű fuvart Csete Pál, Kun József, Kun István, Kozma István, Kozma József, Kutas Dániel, Pilbár István György; 50—50 leu értékű fuvart Csete György, Csete József, Deák Ferenc, Kovács József Imre, Kovács Mihály, Kun Sándor Józsefé, Kun Sándor Sándoré, Kun Sándor Bálinté, Kun Pál, Kun György, Kozma Pál, Kutas Ferenc, Pilbák György, id. Pilbák István, Székely Mihály, Pál Mihály, az egyházközség volt kántora, korábbi adományát 100 leuval gyarapította. Urvacsoraosztások alkalmával kenyeret kétizben adott Kiss Sándorné, Szentés Sándorné; bort egy-egy izben Kiss Sándorné és Székely Mihály 40 leu, ke-

nyeret egyizben Kun Pálné 20 leu értékben. Az összes adományok és szolgáltatások értéke 2671 leu. A jószívü adakozóknak ezuton is köszönetet mondunk. *Kun Pál* gondnok, *Kozma Pál* pénztáros.

Uj D. F. E. alakult Tordaturban. Részletesebb tudósítást fogunk közölni.

Dr. Tóth György egyházi tanácsos kérése. Lelkész és esperes afiait tisztelettel felkérem, hogy a III. kötet előfizetési árát sziveskedjenek mielőbb elszámolni. Az egyházi fegyelmi törvény példányait is sziveskedjenek mielőbb eladni és a vételárat beszo-
gáltatni, mert a nyomdai költségek fizetését halasztani nem lehet.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1922. decembertől 1923. január 18-ig tagsági és előfizetói díjat fizettek: Ifj. br. Daniel Lajos Tarcsafalva 1922—23-ra; Gergely János Hosszufalu, Faluvégi I. Mihály Csókfalva, Imre Zsigmondné Kibéd, Jakabli Lajosné Székelyudvarhely, Gál Elek Szentgerice, Lőrinczi Domokos, Zsakó Gyula Kissolymos, Kauntzné Engel Ella Kolozsvár, ifj. Farkas Albertné Magyarrégen, Szabó Bálint Petrozsény, Rátz Andrásné Torja, dr. Szász Jenő Zilah 1923-ra; Útő Lajos, Müller Gyula Kolozsvár 1922-re és 1923-ra; Kendi István Székelykeresztur, Borbély Máté Torda, Asztalos Ferenc Felsőrákos, Homoródalmási Dávid Ferenc Ifjusági Egyesület, Zsakó István Kolozsvár, Tamás Ignácné Parajd, Szabó Vilmos, Kisgyörgy Sándor, Unitárius Egyházközség, Máthé E. Ferenc Vargyas; dr. Varga Béla, dr. Mikó Imre Kolozsvár, Halmágyi János, Halmágyi Jánosné, Unitárius Egyházközség, Török Elek, id. Zsigmond Mihály, ifj. Zsigmond István, Keresztési Zsigmond, ifj. Csiki József, Csiki Albert, Nagy Dénes, Csiki János Nyáradgállalva, özv. Nagy Miklósné, Székelytompá, Csép Anna, Balázs Ferenc, Dézsi János, Gyulai Árpád Kolozsvár, Kovács Irén Resica 1923-ra, Gróf Lajos Marosvásárhely 1922. és 1923-ra, Keresztély Zsigmond Kolozsvár, Gál Jenő, dr. Gál Miklós, Zsakó Kálmán Marosvásárhely, Czakó László Torda, Fülöp Mózes, Dávid Bálint, özv. Kiss Ferencné, Fülöp Sándor, Németh Sámuel, Dézsi Dénes, Bajka Miklós, Kereki Sámuel Alsó-Felsőszentmihály, dr. Tóth György, dr. Lukácsi József, Vári Albert, Vass Domokos Kolozsvár, ifj. Lőrinczi István Székelykeresztur 1923-ra. — Alapítói díjban fizettek: Br. P. Horváth Kálmán Felsőzsuk 50 L, Nagy Miklós Bánffyhunad 100 L, várfalvi D. F. E. Ifjusági Egylet 150 L. Ajándékoztak: a vak fiu javára Suchy Janka Kolozsvár 30 L, a szabédi Nökszövetsége 50 L.; perselyadomány címen Vass Domokosné Kolozsvár 100 Leu. — *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Megbántani könnyen lehet bárkit is, de megvigasztalni és kiengesztelni már jóval nehezebb. Kerüljük el a bántó szavak használatát, mert minden jóérzésü ember maga is szenved, ha könnyelmüen és meggondolatlanul megsértette embertársát.